

Zágoni Jenő

Menno Simonsz – Christopher van Sichem metszete (1605–1608)

A mennoniták nyomában

„Emlékezzetek meg a messze régi dolgokról...”

(Ézs 46:9)

Előljáróban megjegyzem, hogy nem vagyok egyháztörténész, így nincs is szándékomban állást foglalni az anabaptista-mennonita-baptista kapcsolat közel fél évezredes történetének kérdésében.

Ilyen irányú tanulmányaim és olvasmányaim révén tudomásom van számos – pro és kontra – „megdönthetetlen”, „vitathatatlan” álláspontokról. A történészek és kutatók két főbb irányt képviselnek. Többségük a mai baptistákat az anabaptisták, így a mennoniták szellemi örököseinek, sőt „egyenes ági” leszármazottainak tartják, mások pedig sokkal kevesebb szellemi és még kevésbé egyházszervezeti kapcsolatot vélnek felfedezni közöttük, mintsem gondolnánk. Ezen álláspontok melletti, illetve elleni véleménynek a kialakítását az olvasóra bízom.

A bevezetőhöz tartozik az alábbi sorok megírásának indítéka. Bár korábban is érdeklődésem tárgya volt az anabaptista-baptista történelem kérdése, 2000 márciusában a Belgiumban megjelenő *Monato* nevű eszperantó nyelvű folyóiratban kétoldalas illusztrált cikket találtam a Bolíviában élő mennonitákról. Korábban igen keveseknek lehetett tudomásuk arról, hogy Dél-Amerikában éltek volna és élnek mennoniták. Az írás szerzői *Maryvonne* és *Bruno Robineau* fiatal eszperantista házaspár, akik életükből nyolc évet a világ megismerésére áldoztak. Igen. Esetükben áldozatról és nem a mai értelemben vett turizmusról van szó. Érdeklődésük tárgya elsősorban a falu világa, a földművelő ember élete volt, mivel ők is egy franciaországi farmon szándékozták leélni életüket. Így tapasztalatot szereztek, de adtak is át sokaknak, mert a férj jártas volt a nagyüzemi tejtermelésben és általában a mezőgazdaságban. Eszperantó nyelvismeretük több ajtót nyitott meg számukra, mint anyanyelvük, valamint az angol és a spanyol együttvéve. Ételiükért és a szállásukért dolgoztak. Indiában rizsbetakarításban, Ausztráliában faültetésben vettek részt, Kínában eszperantót tanítottak, az elmaradott államokban pedig gyermekeket oktattak. Jártak még az öt világrész számos országában, közöttük Írországból, Malajziából, Izraelben, Magyarországon, Görögországban, Guatemalában, Új-Kaledóniában, végül pedig eljutottak Bolíviába is.

Úti élményeiket a már jelzett folyóirat sorozatában és könyv formájában is megjelentették. Miután mindezeket

elolvastam, elhatároztam, hogy bővebben tanulmányozom a mennonitákra vonatkozó irodalmat, és az azokból levonható következtetéseket dióhéjban összefoglalom. Az említett cikk és könyv érdekesebb részeiből szemelvényeket fordítok le, és mindezeket a Szolgatárs olvasóinak rendelkezésére bocsátom. Adja a mi mennyei Atyánk, hogy az alábbi sorok gondolkodásra készítsenek, és önismeretünket gazdagítsák!

A közösségalapító

Menno Simons (1496–1561) fríz földműves szülők gyermeke. 1524-ben Utrechtben szentelték fel. Előbb egy szomszéd faluban, majd szülőhelyén, Witmarsumban lett plébános. Már papságának első évében foglalkoztatta Krisztus valóságos jelenlétének vitatható kérdése az eucharisztia kenyérében és borában, vagyis az úrvacsorában, ami a mostani Vatikáni Nyilatkozatnak is egyik sarkalatos kérdése. (Lásd *Békehírnök*, 2000/41. szám) Egyetértett Lutherrel abban, hogy a *Szentírás tekintélyének minden mást meg kell előznie a hívő életében és az egyházban.*

Életének megrázó élménye egy anabaptista mártír kivégzése volt. Az ítélet így hangzott: „*Freerks Sickét a törvényszék ma, 1531. március 20-án pallos általi halálra ítélte, teste kerékre fonandó, feje egy oszlopra helyezendő, mert újrakeresztelésben részesült, és amellet meg is maradt.*” A tragikus esemény hatására, ami ekkor már nem volt ritka, komolyabban tanulmányozni kezdte az Újszövetséget, és arra a szilárd meggyőződésre jutott, hogy a gyermekkeresztelés elterjedt szokásával szemben csakis érett, *Jézus Krisztus személyes Megváltójuknak elfogadó emberek lehetnek az egyházi közösségek tagjai, csak őket szabad megkeresztelni vagy alámeríteni.*

A korai holland anabaptisták radikális csoportjai hitük, hittestvéreik és településeik védelmében többször fegyveres összetűzésbe keveredtek a katonákkal, akik többet megöltek Menno gyülekezetének tagjaiból, köztük bátyját is. Mindezt betetőzte Münster, az anabaptista központ 1535. július 25-én történő eleste. Ezek az események Mennót arra készítették, hogy mozgalmának határozott békepárti irányt adjon, így hittestvéreitől a fegyver viselését és használatát is eltiltotta.

A megtérés élménye központi helyet kapott egész életében és munkásságában. 1536 végén vagy 1537 elején részesült a felnőttkereszttségben, majd lelkésszé, nemsokára pedig püspökké avatták. Az utóbbi tisztségben lehetőséget kapott a hollandiai anabaptista mozgalom új alapokra helyezésére. Menno előbb Kelet-Frizföldön, majd a Rajnavidéken dolgozott, ahol új gyülekezetek sokaságát létesítette, de Észak-Európa különböző településeire is eljutott, ahol szintén eredményes missziómunkát végzett.

Menno Simons tanításait írásba foglalta, jelentősebb műveit más anabaptista szerzők alkotásaival együtt az általa

alapított nyomdában megjelentette. Legismertebb könyve *A keresztyén tanítás alapja*, amit 1556-ban holland, később pedig német és angol nyelven is kiadtak. Ez és más munkái is eljutottak Európa különböző országaiba, így Magyarországra is, némelyek pedig az ószombati (Nyitra vármegye) anabaptista kódexek között is előfordulnak.

Hosszas betegség után, 1561. január 13-án Oldesloeban halt meg. Szülőfalujában Menno szobrát 1879-ben állították fel, életrajzát pedig többek között Cramer (Amszterdam 1837), Roosen (Lipcse 1848), Hingst (Appeldoorn 1892) is megírta.

A mennoniták

A mennoniták a protestáns közösségek anabaptista szárnyához tartoznak, és a 16. századi reformáció radikális mozgalmának részesei. Az évszázadok folyamán egységes hitvallás hiányában több irányzatuk alakult ki, amit nagy mértékben befolyásolt az illető országokban lévő egyházi és világi hatalom toleranciája vagy ellenséges magatartása. A példa kedvéért Hollandiában már 1577-től teljes alkotmányos vallásszabadsággal rendelkeztek, ugyanakkor Svájcban, de más országokban is folyamatos üldöztetésnek voltak kitéve. A menekülésnek „hála” Európa majd minden országába anabaptista gyülekezetek jö(he)ttek létre. Csak a hollandiai közösségnek 1700-ra 160 ezer keresztségben részesült tagja volt. A közben jelentkező hátrányos gazdasági megkülönböztetés – így egyes foglalkozások megtiltása – és a gyülekezeteken belüli ellentétek: a hatóságokkal, a katolikus, illetve a más protestáns egyházakkal és azok papjaival szembeni viszony megítélése, továbbá az önvédelmi fegyverfogás, a katonai szolgálat kérdése, a földművelő közösségek és a városiak életformája közötti nézetkülönbségek szakadásokhoz vezettek. A földművelők csak a Bibliát olvasták, és annak általuk értelmezett igazságait tartották életük zsinórmértékének, még a saját falus feleiktől is elkülönültek. A városi mennoniták között sok gazdag polgár volt. Ők tanulmányozták a korabeli vallásos és filozófiai irodalmat, a hitélet tekintetében követték a felvilágosodást, közülük sokan híres művészek és írók lettek, részt vettek a városok irányításában. 1837-re a már jelzett okok miatt 15 300-ra csökkent a felekezet lélekszáma.

A Svájcból elmenekült anabaptisták-mennoniták többsége Dél-Németországban, Elzászban, Hollandiában, Oroszországban, Amerikában talált ideiglenes vagy végleges otthonra. A tengeren túlra került svájciak jelentős számban már az ámisok közösségét gyarapították, akik Pennsylvániában, Ohióban és Indiana államok területén, valamint Kanadában telepedtek le, és ott élnek ma is mintegy 70 ezren. 1850 után az ámisok közül többen újból a mennonitákhoz csatlakoztak.

A poroszországi mennoniták 1788-ban kezdtek kivándorolni Ukrajnába, ahol nem kellett bevonulni katonának, és termőföldhöz is jutottak. 1836-ig körülbelül 1600 család települt le 72 faluban. Viszont amikor ott is kötelezővé tették a katonai szolgálatot, sokan Amerikába mentek.

Az oroszországi mennonita közösségnek az első világháborúig több mint 120 ezer tagja volt, egymástól független gyülekezetekben maguk döntöttek vallási, nevelési, társadalmi, gazdasági ügyekben is. Legtöbb településen mindenki: a lakosság, a közigazgatásban dolgozók, a tanítók és

természetesen a lelkipásztor is mennonita volt. A kommunista hatalomátvétel és annak ateista terrorja őket, a baptistákat és minden hitvalló keresztyént elért. A rendszer nem elégedett meg a kitelepítésekkel, a távoli kényszermunkatáborokba, életveszélyes bányákba vitelükkel, de nagyszámban ki is végezték őket. Többek között ilyen esetről tudósított a Békehírnök (1920. évi 7–8-as száma) Legújabb kori vértanúk című írása: „*Dél-Ukrajnában az orosz kommunisták (bolsevisták) 35 mennonita testvért akasztottak fel. Közöttük volt a főbíró, a tanító, a prédikátor, a központ több tagja. Valószínű, hogy a baptista testvérek közül is némelyek áldozatul estek. A balti tartományokban szintén nagy kegyetlenségeket követtek el a bolsevisták. A lelkészeket lerángatták a szószékről, hogy rajtok a halálos ítéletet végrehajtsák. A mártírok között fiatalok és öregek, férfiak és nők is voltak. Többen imádkozva, mások énekelve vonultak a vesztőhelyre.*”

Napjaink egyháztörténeti kutatói szerint a volt szovjetunióbeli mennoniták több mint félmillió közössége megszűnt létezni. Valójában az életben maradtak többsége az Evangéliumi Keresztyén Baptisták Szövetségéhez csatlakozott.

Amerikába 1663 óta vándoroltak ki mennoniták, hogy ott megőrizhessék hitüket, elkerülhessék az európai elvilágiasodást és fegyveres katonai szolgálatot. A 19. század végéig többségük Észak-Amerikában falusi földművelő közösségekben élt, és megtartotta német vagy holland anyanyelvét. 1775-ben a mennoniták vezetői az alábbi nyilatkozatot tették közzé: „*Alapelvünk, hogy megetessük az éhezőt, megitassuk a szomjazót. Vállaljuk az emberek szolgálatát mindenben, ami segít fenntartani az életüket, de nem szabad olyat adnunk, tennünk, vagy abban segítenünk, ami emberi életet pusztít el vagy sért.*”

Azonban csak idő kérdése volt, hogy főleg a városok közelében ők is felvegyék az amerikai szokásokat. Előbb egyre több helyen anyanyelvüket felváltották az angollal, a baptistáktól átvették a vasárnapi iskolák és az evangélizálás gyakorlatát, többen bekapcsolódtak a társadalmi, gazdasági és oktatási életbe. Ez esetenként pozitív, de többnyire negatív változásokkal járt a közösségek tagjainak soraiban. Megosztották őket és több csoportosulásra szakadtak, és öt nagyobb szervezetük jött létre: a *(Régi) Mennonita Egyház, az Általános Zsinati Mennonita Egyház, a Mennonita Testvérek, a Régi Ámis Rend és a Hutterita Testvérek**. Az utóbbiak, de nagy számban a többiek is közösségi életet élnek, közös tulajdonuk van, földműveléssel és állattenyésztéssel, azon belül pedig tejtermeléssel és feldolgozással foglalkoznak.

A fentiekén kívül még számos kisebb-nagyobb elsősorban korai keresztyén életvitelt gyakorló anabaptista-mennonita gyökerű közösség él Kanadában, Közép- és Dél-Amerikában, valamint Európában is. Gondolkodásukat más felekezetektől megkülönbözteti, hogy élesebben elválasztják egymástól a vallást és a világot. Ennek valószínűleg az a magyarázata, hogy a 16. századi és a későbbi kíméletlen üldözések hatására az anabaptizmus fennmaradása érdekében kénytelen volt kivonulni a társadalmi életből, és ugyanez az életfelfogás határozta meg a teológiájukat is.

A korai és sok esetben a mai mennonitákat, az állam, valamint a nagy történelmi egyházak is, különösen Európa több országában szektának tartják és ekként is kezelik őket.

Vegyük sorba a mennonitákat leginkább jellemző hitelveket, és ki-ki vesse össze a száz évvel ezelőtti *Kornya*

Mihály, Balogh Lajos, Tóth Mihály korabeli magyar baptista gyülekezetek gyakorlatával, talán csak a két utolsó tételben van különbség:

- a hívó ember életének az alapja a Biblia;
- a gyermekkeresztelés szokásának elvetése. Csak felnőtt, hitvallókat bemelegítéssel, egyes közösségekben pedig fejleöntéssel szabad megkeresztelni, csak utána lehetnek az egyházi közösség tagjai;
- az úrvacsora kenyere és bora nem Krisztus teste és vére, hanem leginkább annak emlékjegye;
- a gyülekezeti közösségek autonómiája;
- a törvényszékek előtti pereskedés tiltása;
- a bírósági eskütétel, a személy igazának esküdjözzel történő bizonyítása;
- a házastársak elválásának tiltása;
- szigorú egyházi fegyelem;
- az egyházból történő kizárás, kiközösítés alkalmazása;
- keresztyén jótékonykodás és külmiszió;
- a lábmosás krisztusi gyakorlata;
- a katonai szolgálattól való tartózkodás.

Maryvonne és Bruno Robineau

A keresztyénség örök vándorai

Hitükért és erőszakmentességük miatt a mennoniták közössége állandó vándorlásra kényszerült. A 16. században Hollandiában, Svájcban, Poroszországban, Oroszországban és más európai országokban is éltek. Életútjuk következő állomásai az Amerikai Egyesült Államok és Kanada voltak, majd Mexikó jött sorra, ahonnan a 20. század közepétől, elsősorban az elvilágiasodás és civilizáció ártalmaitól számosan Közép- és Dél-Amerikába mentek. Többségük napjainkban is kolóniákban (külön településeken) él, ahol szigorú belső fegyelemmel biztosítják a közélet tisztaságát. Az elszigeteltség pedig olyan erények kialakulását segítette, mint a mértékletesség, a szorgalom és a kölcsönös segítségnyújtás. A bolíviai mennoniták lélekszáma húszezer, de vannak még Paraguayban, és maradtak Mexikóban, Kanadában, az Egyesült Államokban, Oroszországban, Hollandiában, Európa és Amerika nagyvárosaiban is. A világ megkeresztelt mennonitáinak száma hozzávetőleg 1,5–2 millió.

Szigorú erkölcsű emberek

Nincs rádió, sem televízió, nincs zene, sem vilnyvilágítás, a többség egyedüli olvasmánya a Biblia. A szigorú erkölcsű mennoniták élete az évszázadok során nem sokat változott, azonban ha a mezőgazdaság bármelyik ágazata kerül szóba, a tudomány és technika legújabb vívmányait értik alatta. A traktort, kombájnt, a gyomirtó vegyi anyagot, vagy a műtrágyát eredményesen, nagy hozzáértéssel használják, alkalmazzák.

Bolíviai tartózkodásunk idején többen figyelmeztettek bennünket: „a mennoniták közé ne menjetek, mert vendéget egyáltalán nem fogadnak, az idegenekkel szóba sem állnak! Nagyon is zárt közösségben élnek, a külvilággal csak a legszükségesebb gazdasági ügyekben létesítenek kapcsolatot,

ez is csak egyirányú: ők mennek máshoz, hozzájuk pedig senki.”

A könyv borítója: Útban a mennonita kolónia felé

Kik is lehetnek ezek a fura emberek, akik viselkedése és viselete az észak-amerikai ámisokra emlékeztet? Végül is eldöntöttük, hogy mégis szerencsét próbálunk. Mint legtöbbször, most is gyalog és nehéz hátizsákokkal indultunk el Kelet-Bolíviába, a Santa Cruz de la Sierra közelében levő Riva Palacio-i mennonita településre. Menet közben felkérteztünk egy téglát szállító teherautóra. A rossz minőségű út két oldalán amíg a szem ellátott, óriási megműveletlen bozótost, gyomos földterületet láttunk, majd hirtelen megváltozott a táj. Szakszerűen gondozott parcellákon különböző gabonafajtákat termesztettek, majd nemsokára megérkeztünk a kolóniára. A gondozott út két oldalán takaros téglaházak sorakoztak, az ablakokon hófehér függöny, a ház előtt és körül virágos kert és gondozott élő sövény található. Mintha Hollandiában vagy Németországban lennénk. Minden ház mellett elektromos és mechanikus energiát termelő szélgenerátor található, ami segítséget nyújt a virágok, a zöldséges- és gyümölcsöskert öntözésében is.

Barátságatlan tekintetek

Amint leszálltunk a teherautóról, a közelben tartózkodók úgy tekintettek ránk, az óriási piros hátizsákok, különös ide-

genekre, mintha a holdról érkezünk volna. A nők elfordították a fejüket, a férfiak hozzánk sem szóltak, barátságos kérdéseinkre nem válaszoltak. Mintha süketnémák társaságába kerültünk volna. Ez volt ám a fogadtatás! Sok visszautasító, barátságatlan, gyanakvó tekintettől kísérve egyvalaki mégis megállt és megmutatta, hogy hol lakik egy kicsit angolul is értő ember. Így érkezünk meg a 78 éves, mosolygós arcú Peter Abrahamhoz, aki tekintélyes nagyságú, téglából épült, minden külső és belső díszítéstől mentes házban szeretettel fogadott bennünket.

Peter Abraham és felesége

Házigazdánk élettörténete az egész mennonita közösség történetének tükröire. Édesapja a 19. század végén Oroszországból érkezett Amerikába. Ő azonban Kanadában született, de már kilencévesen szüleivel elhagyta az országot, mivel őt és testvéreit állami iskolába akarták kényszeríteni (tudni kell, hogy a mennoniták saját körükben igényeik és hagyományaik szerint oktatják az iskoláskorú gyermekeket héttől tizenhárom éves korig).

A legszükségesebb tisztálkodás és közös étkezés után, a háziak további munkához láttak, mi pedig kávézás közben, majd utána is Abraham bátyánkkal tovább beszélgettünk. Sok minden érdekel bennünket, és elég jól megértettük egymást. Tudni szerettük volna a család és a közösség állandó vándorlásának okát, a Dél-Amerikába költözésük körülményeit, szerettünk volna betekinteni szokásaikba, életvitelükbe, hitéletükbe. Hétköznap voltunk ott, így nem adódott lehetőség a templomi istentiszteletre való részvételre. Megtudtuk, hogy a közösség jelentős része az álcivilizáció, a világi élet: kábítószerek, erőszak, televízió, diszkó, satöbbi elől menekült, ami Kanada után már a mexikói falvakat is elérte. „Gond volt a földművelési lehetőségeinkkel és gyermekeink oktatásával

is. Ezért újból vándorbotot vettünk a kezünkbe, és 1967-ben Bolíviába jöttünk. Itt már 1954 óta léteztek mennonita kolóniák, tehát hazajöttünk.”

„Nem merítette ki Önöket ez az állandó országról-országra történő költözés?” – kérdeztük. – „De igen, viszont a közösségi lét, a testvéri segítségnyújtás és mindenekelőtt Isten áldása fáradságainkért kárpótol. Hogy melyik országban élünk, az már kevésbé fontos, hiszen ezen a földön csak vándorok vagyunk. A külvilág minket alig érdekel. Igyekszünk Urunknak tetsző életet élni, és minden hittestvérünkkel szeretetben együttműködni.”

Bolíviában maradnak vagy továbbvándorolnak? Kérdésünkre a közben odaérkezett Ferr Jakob, Riva Palacio polgármestere válaszolt: „Ha az ország törvényei továbbra is mentesítenek bennünket a katonai szolgálat alól, és engedélyezik, hogy gyermekeinket mi oktassuk, akkor maradunk. Ha nem, akkor továbbmegyünk. Ezt tették őseink, ezt tesszük mi is.”

Bár a lélekmérgező televíziót és a rádiót mellözik, a férfiak jogában áll a világban történő jelentősebb egyházi és világi események ismerete. Ezt a célt szolgálják a Kanadából kéthetente érkező mennonita folyóiratok, de a Santa Cruzban megjelenő újságok és szaklapok is. Bár korábban voltak otthonaikban és a gyülekezetekben is hangszerek, ma már sehol sem használják azokat. Az alkoholfogyasztás csak akkor nem tilos, ha a mértéket betartják.

Hosszan tartó beszélgetés és vacsora után nyugovóra tértünk. Másnap reggel meglátogattuk a község tejterméküzletét, ahol megcsodálhattuk és megkóstolhattuk az egész Bolívia-szerte híressé vált és keresett sajtféleségeket is. Itt találkoztunk egy huszonkét éves fiatalemberrel, akivel szót értettünk, az ifjúság életvitele, gondjai, örömei felől érdeklődtünk, majd elhívott szüleihez ebédre. Nagyon rokonszenves emberek voltak, jól éreztük ott magunkat, és már nem lepett meg, hogy a külvilág nem, de a földműveléssel kapcsolatos kérdések annál inkább érdekelték őket.

Megszabott szerepek, feladatok

A délutáni órákban visszatértünk szállásadóinkhoz, és amint lehetett, újból szóba álltunk Abraham bácsival. Ő idős kora ellenére az állattartásban még ma is segítkezik, nagyobbik fia a huszonöt hektáros farmgazdaságot irányítja. Vallják, hogy a mezei munka minden más foglalkozás fölé áll, testi és lelki értelemben is a legegészségesebb, legalkalmasabb közeg az Úr dicsőítésére, ezért minden fiúgyermek, amint eléri a munkaképes kort, a farmon dolgozik. Majdnem minden családban hat-tíz gyermek van. Őket Isten áldásaként fogadják, és úgy nevelik, hogy neki tetsző életük legyen, és kövessék. Ha pedig eljön az ideje, helyettesítsék szüleiket az Úr és a közösség iránti szeretetben, szolgálatban.

A mennonita szülők gyermekei saját iskolájukban megtanulnak írni és olvasni, elsajátítják a számtani alapműveleteket, majd tanrendükben fokozatosan nő a Biblia olvasására, tanulmányozására fordított idő, melyet a földművelési ismeretek elsajátítása követ. Nagy hangsúlyt helyeznek az őseik által Európából hozott anyanyelvük – a német vagy a holland – elsajátítására. A húszezer bolíviai között alig van néhány ember, aki úgy-ahogy ismeri az angolt vagy a spanyolt. Ők a tolmácsok és az üzletkötők, ők működ-

nek közre a gépek és az általuk nem termelt javaik vásárlásában, illetve termékeik eladásában.

Templomban, iskolában, az utcán vagy otthon csak őseik, hitelőik nyelvét használják, a Biblia is németül vagy hollandul íródott, több helyen a gót betűst is megtalálni, amelyen az öregek olvassák. Ma, amikor az egész világon mindenki angolul akar beszélni, van egy körülbelül kétmillió közösség, melyet évszázadokon át orosz, angol, spanyol és más nyelvhatás ért, és ők mégis megmaradtak annak, amik őseik voltak.

A lányok édesanyjuk nyomdokait követik, szerepük szigorúan szabályozott. A háztartás, az udvar, a virágos és zöldes kert rendben tartása és a kisállatok etetése, gondozása. Férjhezmenetelük után gyerekeket szülnek és nevelnek, „a világgal” semmilyen kapcsolatot nem létesítenek, de még a közösségen belül sem rendelkeznek szavazati joggal. Ősi, ma különködőnek tűnő viseletben járnak, melynek színe a nők korának függvénye. A fiatalok színei világosabbak, az idősebbeké sötétebbek, majd a fekete.

Vaskerekék

A közeli Colonia del Norte nevű mennonita település egyik polgára, *Friesen Aron*, aki 1981-ben családjával együtt Mexikóból érkezett Bolíviába. Itt 100 francia frank/hektár áron háromszáz hektár erdőt vásárolt. Kétharmadából az erdőt kitermelte, annak fáját eladta, illetve felhasználta a gazdasági épületek felépítésénél. A területet földművelésre alkalmassá tette, majd búzát, napraforgót, kukoricát és cirokot termelt rajta. Családtagjaival modern ipari méretű gazdálkodást folytat. A nagy téglaház, melyet virágágyások és szépen metszett élősvények vesznek körül, a melléképületek, a gépszínek, az udvarok tisztasága igényességről és jólétről tanúskodik. Aron ötvenéves, hét gyermek édesapja. A két nagyobb fiú megnősült, ők is ebben a nagy házban laknak. Együtt étkezünk. Az apa imája után reggelire került sor. Frissen sültt házikenyér, kalács, sajt, vaj, tej, tea, kávé, de még barackleves is volt az asztalon. Étkezésünk végeztével a lányok gyülekezeti, mi pedig kérésükre francia vallásos énekekkel ismertettük meg őket.

A községben eddig nem látott érdekességre figyeltünk fel. A gépszínen, az udvaron és a mezőn ma már nem használatos vaskörmös hátsó kerékkel ellátott modern traktorokkal és más gépi meghajtású szállítóeszközökkel találkozunk, amelyeket utólag ők alakítottak át. A művelet célja, hogy a közúti forgalomban azokat ne használhassák. Ezt a rendelkezést a kolónia lelkipásztora hozta, hogy a fiatalok nehegyesbe essenek, és a negyvenöt kilométerre lévő városba, Santa Cruzba látogassanak. Azok a családok, amelyek tagjai bíztak a fiatalokban, szívesen megtartották volna az eredeti kerékformát, hiszen az praktikusabb és gazdaságo-

sabb, viszont a lelkész döntését senki sem vitatta. A kolóniákon uralkodó rend betartása mennonita erény.

A mennoniták közössége csodálatra és tiszteletre méltó. Ők alkalmazkodni tudtak a ma igényeinek megfelelő, modern világhoz, de ugyanakkor korlátozva személyes vágyaikat, sohasem változtatták hitbeli meggyőződésük alapját: Teremtőjükhöz, „hitük cseléideihez” és a környező világhoz való viszonyukat. Évszázadokon át, bármilyen megpróbáltatások, üldöztetések érték őket, a mártíromságot is vállalva betartották az isteni parancsot: „Ne ölj!”

Friesen Aron és családja

Mennyivel jobb lenne világunk, ha az egész emberiség ezt tartaná szem előtt!

Jegyzetek:

* A hutteriták és más anabaptista közösségek magyarországi vonatkozásai – *Szebeni Olivér: Anabaptisták – Budapest, 1998. 198 p.*

További irodalmi vonatkozások:

Kirner A. Bertalan: Baptista krónika – Budapest, 1935. 200. p

Bunta Magda: Az erdélyi habán kerámia – Bukarest, 1973. 128. p.

Katona Imre: Habán művészeti emlékek Magyarországon – Budapest, 1983. 240. p.

Zágoni Jenő: Anabaptisták – Bibliográfia (In: Krisztusért járva követségben) 1996. 391–394. p.

Robineau, Maryvonne és Bruno: Ok jaroj de migrado Ćirkau nia planedo – Nantes, 1998. 201–230. p.; ua.: Monato, Antwerpen, 2000. 3. szám.